

НОВІ ВИДАННЯ ДО ЮВІЛЕЮ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Одна зі значних дат 2009 року — двохсотта річниця від дня народження видатного письменника, одного із засновників реалістичного напрямку в українській і російській літературах — Миколи Васильовича Гоголя.

Нащадок старовинного козацько-старшинського роду Гоголів-Яновських, Микола Гоголь народився в с. Великі Сорочинці на Полтавщині 1 квітня (за старим стилем — 20 березня) 1809 року і став одним із тих гуманістів, чий творчий спадок і досі сприяє утвердженню української ідентичності. Матеріали історичних та етнографічних досліджень, розпочатих ще під час навчання в ніжинській гімназії, які створюють неповторний колорит Гоголевих літературних творів, були водночас і першим кроком на шляху до його так і не втіленої мрії — написання української і всесвітньої антропологічно орієнтованої історії.

З метою гідного вшанування пам'яті всесвітньо відомого майстра і великого мислителя, письменника, історика та викладача Указом Президента України від 18.08.06 № 688 «Про відзначення 200-річчя від дня народження Миколи Васильовича Гоголя» було передбачено видання його вибраних творів і гоголезнавчих праць. Розпорядженням Кабінету Міністрів України (від 30.08.07 № 682) підготовку та випуск приурочених до ювілею видань доручено Національній академії наук України.

До ювілейної дати Національна академія наук України підготувала й видала шість книг: твори письменника в перекладі українською мовою, історіографічні дослідження середовища й оточення М. Гоголя в ранній період його літературної творчості — період навчання в Ніжинському ліцеї, бібліографію українськомовної гоголіани.

Видавництво «Наукова думка» випустило перші три томи з нового семитомного видання творів М. Гоголя. Воно містить всі художні та переважно більшість літературно-критичних, публіцистичних і духовних творів письменника, які впорядкувала редакційна колегія під керівництвом академіка НАН України М.Г. Жулинського. Наукові коментарі, доповнені бібліографічними відомостями щодо перекладів окремих творів письменника українською мовою, підготували науковці Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України.

До першого тому ввійшла збірка повістей «Вечори на хуторі біля Диканьки» в перекладах А. Хуторяна, І. Сенченка, М. Рильського, С. Васильченка, Остапа Вишні. У другому томі вміщено збірку повістей «Миргород», які переклали українською П. Панч, А. Хуторян, М. Рильський. Третій том представляє драматичні твори письменника — комедії «Ревізор» і «Одруження» (переклад Остапа Вишні), а також «Додатки до комедії «Ревізор» у перекладі Д. Бобира.

ВД «Академперіодика» НАН України до знаменного ювілею пропонує читачам маловідомі сторінки життя видатного письменника (ніжинський період) — семирічне перебування і навчання молодого Гоголя в Гімназії вищих наук князя Безбородька в Ніжині. Літературні й побутові зв'язки Гоголя в цей час уперше цілісно відтворено в монографії «Літературна среда раннього Гоголя» і біобібліографічному словникові «Н.В. Гоголь и его литературное окружение в Нежинской гимназии» (автор — О.К. Супрунюк, старший науковий співробітник Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України).

У монографії висвітлено умови формування літературних орієнтацій Гоголя та інших вихованців гімназії, їхню літературну творчість, багато в чому пов'язану з навчальним процесом. Значну увагу приділено розкриттю особистостей його вчителів — викладачів Ніжинської гімназії, спілкування з якими переконало майбутнього письменника в особливій ролі Викладача, його таланту та професійної майстерності. Творчу спадщину гімназійних літераторів, до кола яких належить багато відомих постатей, проаналізовано в контексті світового літературного процесу 1820–1830-х рр., зокрема, висвітлено сприйняття ними морально-етичних аспектів проблеми існування Поета у світі. Розкрито ніжинський період життя Гоголя, його взаємозв'язок із ніжинським літературним середовищем, прослідковано подальший розвиток тодішніх знайомств та емоційного життя письменника. Книга, призначена насамперед для істориків української та російської літератур XIX століття, безумовно зацікавить не тільки книгознавців і культурологів, а й широке коло читачів.

Біобібліографічний словник репрезентує загалом новий жанр наукового дослідження — це перша спроба систематизувати відомості про середовище, у якому М.В. Гоголь формувався як особистість і письменник. Словник ілюструє ті зв'язки, персоналії та контакти, що живили творчість письменника й відтворювались у ній. Біографії людей, які оточували Гоголя з юності, створюють картину інтенсивного духовного життя в культурних центрах провінції Російської імперії. Словник стане в пригоді під час розгляду біографії, творів, листів Миколи Гоголя, допоможе уявити його органічною і невід'ємною час-

тиною епохи. Видання може заохотити дослідників до вивчення рідкісних джерел: щоденників, мемуарів, листування, періодики, частину з яких уведено до наукового обігу вперше.

Остання, шоста, книга — «Микола Гоголь: українська бібліографія», яка також побачила світ у Видавничому домі «Академперіодика» НАН України, — це бібліографічний покажчик, що охоплює все вагоме і значуще в українському гоголезнавстві (укладачі — П.В. Михед, Л.В. Гранатович, Н.В. Кузьменко, співробітники Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та Гоголезнавчого центру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя). Покажчик містить бібліографічні описи перекладів творів М. Гоголя українською мовою, що ведуть свій початок від 1850 року — часу першого перекладу повісті «Тарас Бульба» і завершується 2007 роком. Бібліографовані також перероблені твори письменника, підготовані іншими авторами для сцени або для певної аудиторії. Базову основу покажчика становлять літературно-критичні праці українських учених, написані в Україні та за кордоном.

Відзначаючи знаменний ювілей Майстра, щиро сподіваємося на продовження дослідження його творчої спадщини, відкриття і здобутки в цій царині, які будуть гідно відображені в численних майбутніх публікаціях учених Національної академії наук України.

Анна РАДЧЕНКО,
учений секретар
Науково-видавничої ради
НАН України,
Олена ВАКАРЕНКО,
директор Видавничого дому
«Академперіодика» НАН України (Київ).